

Borusan Müzik Evi Yapısının Yeniden İşlevlendirme Öncesi ve Sonrası Mimari Özelliklerinin Karşılaştırmalı Analizi

İrem Gölay İzmitli Yıldırım¹
Cengiz Özmen²

¹Yüksek İç Mimar, lakemooniz@hotmail.com

²Çankaya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, 06530, Ankara, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0003-3372-5975>

Sorumlu Yazar: Cengiz Özmen, cengizozmen@cankaya.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma kapsamında İstanbul'da bulunan Beyoğlu Belediyesi sınırları içerisinde kalan İstiklal Caddesi üzerindeki önemli yapılardan Borusan Müzik Evi binasının yeniden işlevlendirme süreci öncesi ve sonrası mimari özelliklerinin karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Karşılaştırma kriterleri olarak yapının mekânsal özellikleri, cepheleri, taşıyıcı sistemi, kullanılan malzemeler ve ışıklandırma sistemi seçilmiştir. Yeniden işlevlendirme öncesi yapının, büyük Pera yangınına takiben, 1870'li yılların ikinci yarısında inşa edilmiş bir konut apartmanı olduğu belgelenmiştir. Yeniden işlevlendirme sonrasında ise yapı bir müzik atölyesi ve gösteri sanatları merkezi olarak işlev görmektedir. Yeniden işlevlendirme süreci yapının ön cephesinin korunarak renovasyonunu, yan cephesinin yıkılıp orijinaline sadık kalınarak tekrar yapılmasını ve yapının iç kısmının yıkılarak tekrar inşa edilmesini içermektedir. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda yapının cephe düzeninin orijinal haline temelde sadık kalmakla beraber detay seviyesinde değişiklik geçirdiği, mekan anlayışının parçalı bir yapıdan bütüncül bir anlayışa doğru evrildiği, taşıyıcı sistemin yığma olan ön cephe dışında tamamen değişerek çelik çerçeve ve betonarme boşluklu perdelerden oluşan kompozit bir yapıya büründüğü, malzeme ve ışıklandırma kullanımının ise 21.yüzyılın teknolojik imkanları ve yapının yeni işlevinin gereklilikleri doğrultusunda güncellendiği gözlemleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Borusan Müzik Evi, Yeniden işlevlendirme, Eski yapıların yeniden kullanımı

Comparative Analysis of the Architectural Characteristics of Borusan Music House before and After the Refunctioning Process

ABSTRACT

This study is focused on the comparative analysis of the architectural characteristics of Borusan Music House before and after the refunctioning process. Borusan Music House is located on İstiklal Avenue in Beyoğlu Municipality of İstanbul. Spatial characteristics, elevation features, structural system, material and lighting systems are selected as the comparative analysis criteria. It was documented that the original version of the building was built as a residential apartment building in the second half of 1870's after the great Pera fire. The building now serves as a music workshop and a performance arts center. The refunctioning process included the preservation and renovation of the front facade, reconstruction of the side façade, remaining faithful to its original, and complete reconstruction of the interior portion of the building. Comparative analyses revealed that while the front facade is in its original form, there were changes in the detailing level; spatial layout of the building evolved from a fractioned one to a more integrated space; the structural system was completely changed to a composite steel and reinforced concrete frame except for the front facade; the use of materials and lighting system has

been thoroughly updated according to the technological standards of the 21st century and the requirements of the new building function.

Keywords: Borusan Music House, Refunctioning, Re-use of old buildings

1. GİRİŞ

Yapılar sosyokültürel, ekonomik, teknolojik vb. etkenlere bağlı olarak yenilenir, değişir ve gelişir. Yapı, toplumun gereksinimlerine ve çevresel etkenlere göre biçim değiştirir. Yani bir yapı mimarlar tarafından doğrulur, içinde yaşayanlar tarafından büyütülür, mal sahipleri ya da siyasetçiler tarafından da ölümünün nasıl olacağına karar verilir. Yapılar var oldukları süreç içerisinde, onu yapanların, yaşatanların ve varlıklarına son verenlerin; görüşlerini, hayata olan bakış açılarını, kültürel birikimlerini, teknolojiyi ne denli kullanabiliyor olduklarını ve nasıl bir sosyoekonomik sınıftan geldiklerini yansıtmaktadır.

Günümüz kozmopolit şehirlerinin hızlı büyümesi engellenemez bir husustur. Tarihteki hatalardan hiçbir ders çıkartmadan bilinçsizce ilerleyen bu büyüme, şehri o şehir yapan tarihi de hiçe saymaktadır. Yeni yapılaşmaların, tarihi unsurların içinde ya da olmaması gereken kadar yakınında konumlandırılmaları şehrin tarihinin önemsenmediğini göstermektedir. Yeni oluşturulan yapıların, tarihi yapıların varlığını kabul etmeksizin günümüzdeki yerlerini almaları şehirlerin bütünlüğünü bozmaktadır. Bağımsız yapıların bulunduğu şehir dışındaki yaşam alanlarından ziyade, gerçek yaşamışlıkların bulunduğu şehir merkezlerindeki komşu nizam yerleşimlerde, mal sahipleri farklı da olsa, yapıların birbirleriyle uyumu oldukça önemli bir konu haline dönüşmektedir. Tarihi yapılardaki olumsuz değişimin nedenleri, insanlar ve çevresel faktörlerdir. Yani yapıların özellikle bu iki faktörden korunması gerektiği görülmektedir. İnsanların kullandığı hataları ya da yapıları sahipsiz bırakmaları; diğer taraftan da deprem, sel, yangın gibi doğal afetlerin korunmasız olan tarihi yapıların üzerindeki yıkıcı etkileri, olumsuz değişimin aynı zamanda hızlı ilerleyebildiğini de göstermektedir.

Günümüz teknolojisiyle yapılan kişisiz yeni yapıların, kişilikli eski yapıların dokularını ezmeleri, algılanabilirliklerini azaltmaları ve yaşamışlıklarını yok saymaları kentlere olumsuz yönde etki etmektedir. Kentlerin tarihine sahip çıkmak, korunması gereken yapıların ve alanların tespiti, sit alanlarının belirlenmesiyle mümkün hale getirilebilmektedir. Tarihi yapıların kullanımında yapılacak değişikliklerin, eski yapının tarihi birikimini inceleyerek, önerilerin uygunluğunu, uygulama yapılacak yapının konumu, tarihi yapının yaşı, eklentinin yapılacağı yıl, eski kullanıcının kim ya da kimler olduğu, yeni kullanıcıların yeni yapıyı ne işlevinde kullanacakları gibi kıstasları göz önünde bulundurularak değerlendirmek gerekmektedir.

Bu araştırma kapsamında üzerinde çalışılan yapı; İstanbul'da bulunan İstiklal Caddesi üzerinde konumlandırılmış Borusan Müzik Evi'dir (BME). Büyük Pera yangınından sonra yapılan, zemin katında ticari işletmelerin, üst katlarında da konutların yer aldığı bir apartman yapısının yeniden işlevlendirilerek kullanıma açılmasının kayda değer bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapı İstiklal Caddesi ve bu caddeye açılan bir sokağın köşesinde yer almakta ve dışarıya iki cephe vermektedir. Çalışma ilk aşamada yapının tarihçesi ile ilgili bir araştırmayla başlamıştır. Elde edilen ön bilgilerin ışığında Beyoğlu Belediyesi'nde bir arşiv çalışması yapılarak çeşitli belgelerin yanı sıra yapının renovasyon öncesi, Halil Onur tarafından çizilmiş rölevaleri temin edilmiştir [1]. Bunu takip eden aşamada BME yeniden işlevlendirme projesini yapan Gökhan Avcıoğlu mimarlık ofisi arşivlerine başvurularak yeniden işlevlendirme projeleri ve proje sürecinin ilerleyişi hakkında görselleri de içeren kronolojik belgelere ulaşılmıştır [2]. Buna ek olarak Latek İnşaat Elektrik Proje Taahhüt Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi arşivlerinden yapının elektrik ve ışıklandırma projeleri alınmıştır [3]. Yeniden işlevlendirme süreçlerine etki eden kriterlerin belirlenmesi amacıyla İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu arşivlerinde de bir araştırma yapılarak yapının eski halinin görsellerine ve mülkiyet

bilgilerinin tarihçesine ulaşılmıştır [4]. Bu belgelerden ve birinci yazarın alan çalışmasından [5] yola çıkılarak BME yapısının eski ve yeniden işlevlendirme sonrasındaki durumu hakkında planlar, cepheler, taşıyıcı sistem, malzeme kullanımı ve ışıklandırma kriterleri temel alınarak bir belgeleme, karşılaştırma ve değerlendirme yapılmıştır.

2. BORUSAN MÜZİK EVİ YAPISININ YENİDEN İŞLEVLENDİRME ÖNCESİ DURUMU

2.1. Yapının Konumu ve Tarihçesi

İstanbul'un özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısındaki gelişiminde önem taşıyan Beyoğlu ilçesi, kuzeyde Eyüp, Kağıthane, Şişli ve Beşiktaş'a, güneyde ise Fatih ve Eminönü ilçelerine komşudur. Beyoğlu, kolay ulaşılabilen bir noktada, gelişmiş ve yoğun yerleşim alanlarıyla çevrilidir. BME yapısı İstanbul'un kültürel açıdan bir uygarlıklar sentezi ve bir değer olmasında en önemli paylardan birine sahip olan Beyoğlu İlçesi Kentsel Sit Alanı'na içerisinde yer almaktadır. Galata, Karaköy, Tarlabası, Taksim, Cihangir ve İstiklal Caddesi'ni içerisine alan bu kentsel sit alanı farklı kültürlerin birlikte olduğu bir bölge konumundadır. Borusan Müzik Evi, Beyoğlu İlçesi'nin Asmalı Mescit Mahallesi'nde bulunmaktadır. İstiklal Caddesi ile Orhan Adli Apaydın Sokağı'nın (eski Piremeci Sokak) kesiştiği noktadadır (Şekil 1.). Müzik Evi'nin sit alanı sınırlarında olmasının pek çok avantajlarından bir tanesi yapının değerinin geç olsa da farkına varılması ve tamamen yitirilmemesi için gerekli müdahalelerin yapılabilmiş olmasıdır. İstiklal Caddesinde bulunan tescilli yapılara müdahale edilirken cephe bütünlüğünün bozulmamasına özellikle dikkat edilmektedir.

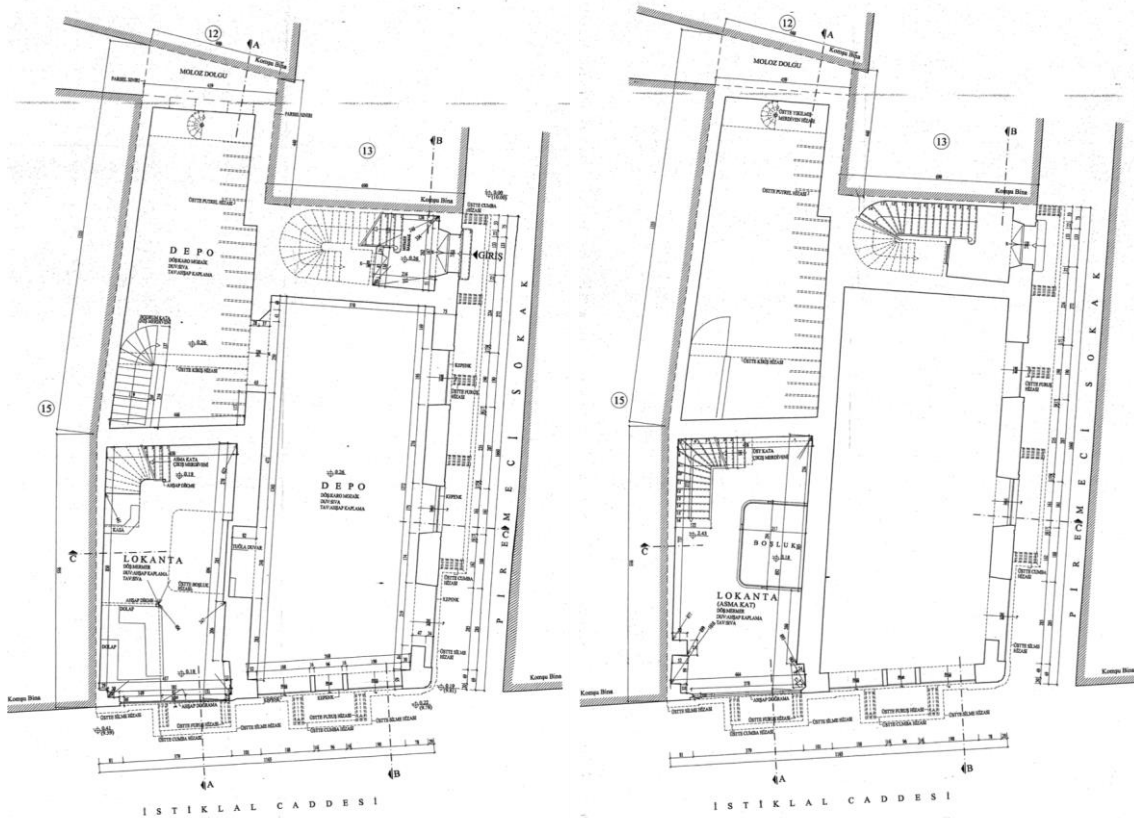
Şekil 1. Borusan Müzik Evi yapısının İstiklal Caddesi üzerindeki konumu [Google Earth]

Kesin bilgiler bulunmamakla beraber BME yapısının yeniden işlevlendirilmeden önceki hali olan konut apartmanının temellerinin Beyoğlu'nun Pera Yangını'ndan sonraki yeniden yapılanma süreci esnasında atılmış olduğu tahmin edilmektedir. İstiklal caddesinin bu dönemdeki hızlı gelişimi ve arşivlerdeki eksiklikler nedeniyle bölgedeki konut binaları hakkında yazılı bilgiye ulaşmak kolay olmamaktadır. BME'nin yapım yılının 1870'li yılların ikinci yarısı içerisinde olduğu tahmin edilmektedir. Mimarının adı ise binanın yeniden işlevlendirme öncesi hali gibi, bugüne kadar gelememiştir. Yapının mimarı hakkında edinilen tek bilgi ise, büyük ihtimalle Fransız olduğudur [4].

2.2. Borusan Müzik Evi Yapısının Yeniden İşlevlendirme Öncesi Mimari Özellikleri

2.2.1. Planlar

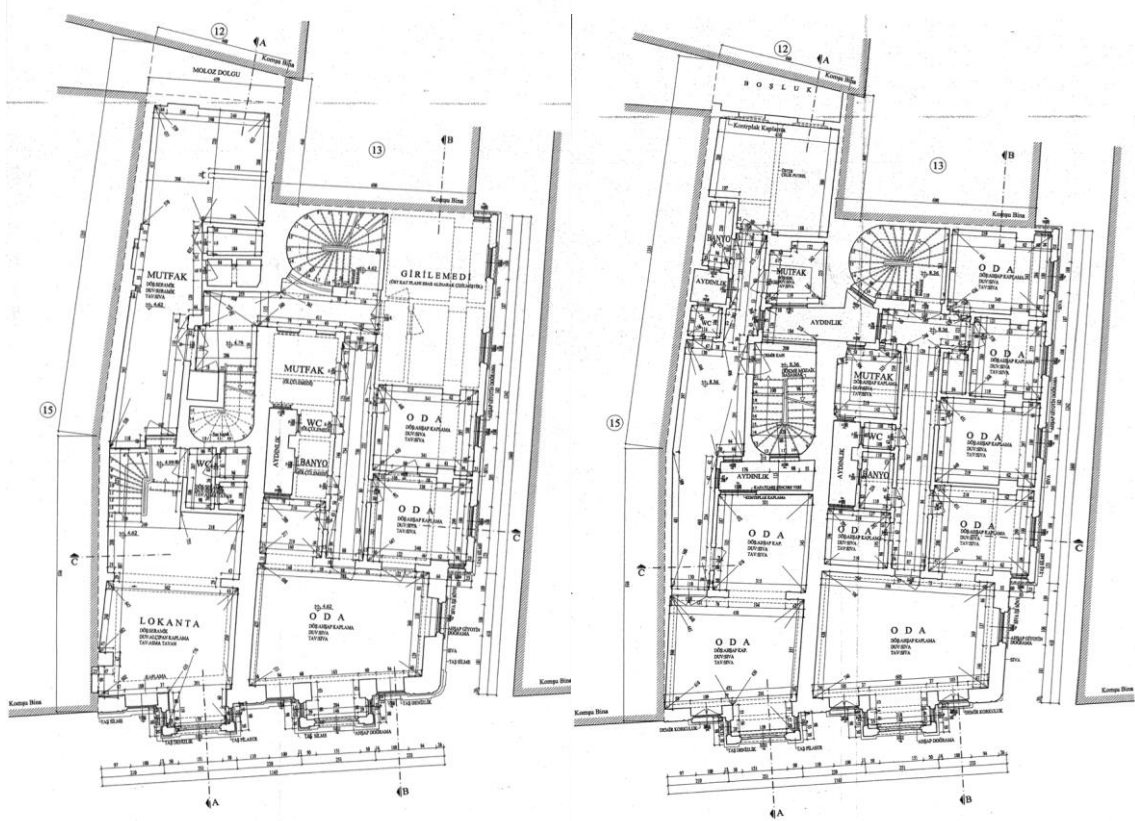
BME yapısının yeniden işlevlendirme öncesi hali; bodrum, zemin ve asma kat, 1.kat, 2.kat, 3.kat, 4.kat, 5.kat ve çatı katı olmak üzere 8 kattan oluşmaktadır. 2, 3, 4 ve 5.katlar plan özelliklerinin çok benzeşmesinden ötürü tip kat olarak adlandırılacaktır. Yapının rölöve çizimlerinden edinilen bilgilere göre bodrum kata pis su dolmasından ötürü girilememiştir [1]. Bu katın dış cepheye açılan herhangi bir noktası olmayışı ve o kata inen merdivenin kapatılmış olmasından dolayı bu katın planı, ancak üzerindeki katların hizasından tahmin edilebildiği üzere çizilmiştir. Yapının zemin katında ön cepheden iki, yan cepheden bir giriş bulunmaktadır. Ön cephedeki girişlerden soldaki lokantaya ve sağdaki depo kısmına giriş sağlanmaktadır. Yan cephedeki giriş ise doğrudan üst kata çıkan merdivenlere açılmaktadır. Asma Kat sadece lokanta kısmında bulunmaktadır. Lokantanın kendi içinde bulunan merdiven ile bu kata ulaşım sağlanmaktadır. Lokanta kendi içinde küçük bir galeri boşluğuna sahiptir (Şekil 2.).

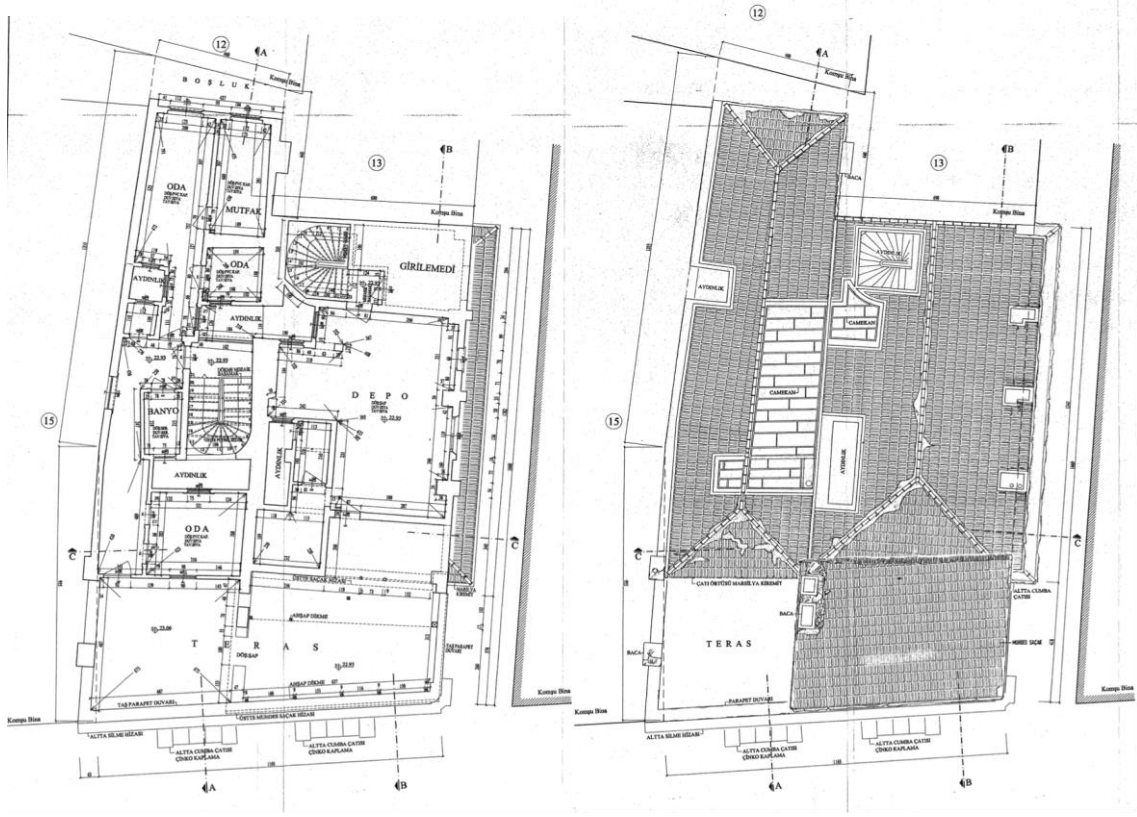
Şekil 2. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi zemin ve asma kat planları [1]

Yapının birinci katında lokanta kısmı aynı hizada, bu katta da devam etmektedir. Lokantanın kendi içindeki merdiven bu kata da çıkmaktadır (Şekil 3.). Lokantanın WC ve mutfak bu katta bulunmaktadır. Mutfak kısmının servis girişi, yan cepheden girilen kapının karşısındaki merdivenden sağlanmaktadır. Bu katta, üst katlara ulaşımı sağlayan yeni bir merdiven bulunmaktadır. Bu katta karşımıza bir de konut birimi çıkmaktadır. Bu konut birimi 5 oda, 1 salon, 1 banyo, 1 WC ve mutfaktan oluşmaktadır. Konut birimindeki 4 odadan ikisine girilememiş olduğundan üst kat planı esas alınarak çizilmiştir [1]. Yapının ikinci katında birinci kattaki konut biriminin bir benzerinin yanı sıra bir alt kattaki lokanta ve mutfak birimlerinin üzerine gelecek şekilde yeni bir konut birimi daha konumlandırılmıştır. Bu konut biriminde 2 oda, 1salon, 1 banyo, 1 WC ve mutfak bulunmaktadır. Üçüncü kat, ikinci katın tekrarıdır. Bazı mekanları ayıran duvarların

yıkılarak kullanılması, o konut biriminin kullanıcısının kişisel tercihinden kaynaklanan farklılıklara neden olmuştur. İki odanın arasındaki duvarın yıkılması sonucu ortaya çıkan oda, oda sayısını azalmasına neden olmuştur. Dördüncü ve beşinci katlar, ikinci ve üçüncü katların tekrarlarıdır. Çatı katında bir konut birimi ve bir de depo kısmı bulunmaktadır (Şekil 4.). Bu iki kısmın önünde boylu boyunca bir teras bulunmaktadır. Konut birimi; 3 oda, 1 banyo ve 1 mutfaktan oluşmaktadır. Depo kısmının ise etrafında 3 küçük odacık mevcuttur [1].

Şekil 3. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi birinci kat ve tip kat planları [1]

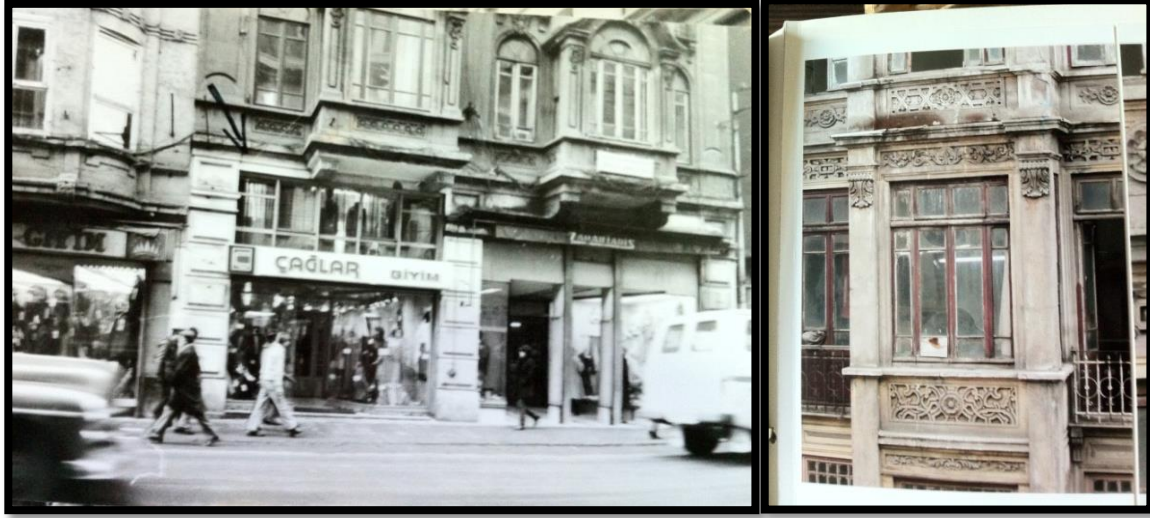
Şekil 4. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi teras kat ve çatı planları [1]

2.2.2. Cephe

Yapının, iki cephesi bulunmaktadır. Ön cephe, İstiklal Caddesi'ne bakmaktadır. Yan cephe ise yeni Orhan Adli Apaydın Sokak, eski adıyla Piremeci Sokak'a açılmaktadır. Ön cepheyi kat kat incelemek gerekirse, zemin katta 78cm genişliğindeki taş pilastrlar ön cephedeki kolonları oluşturmaktadır (Şekil 5.). Taş pilastrların en üstünde bulunan taş silmeler, üst kattaki kolonlara bağlamaktadır. Zemin katın tavan hizasında taş furuşlar bulunmaktadır.

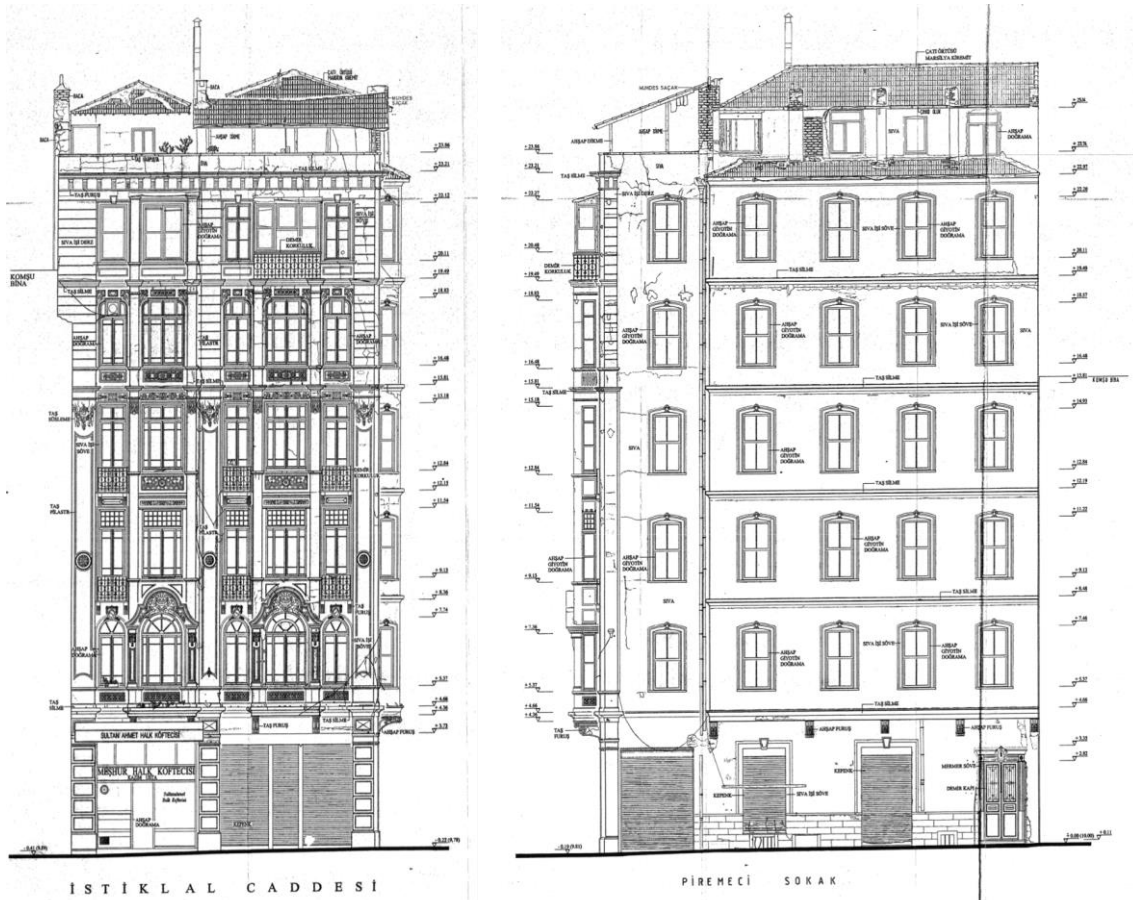
Birinci katta kemerli pencereler bulunmaktadır. Kemerli pencerelerin süslemeleri taştan yapılmıştır. Bu katın ön cephesinde bulunan beş adet kemerli pencereden iki tanesinin süsleri diğer üçüne göre daha gösterişli yapılmıştır. Figür olarak dal, üzerinde yapraklar kullanılmıştır. Daha küçük olan kemer süslemesinde ise yaprak figürü, kıvrımlı motiflerle birlikte kullanılmıştır. Bu kattaki pencereler diğer kattaki pencereler gibi ahşap doğramadır. Bu kattaki doğramaları diğerlerinden ayıran özelliği ahşap doğramanın kemerli yapıya uyumlu bir şekilde eğimli yapılmış olmasıdır. Bu katta bulunan bir diğer süsleme de her pencerenin altına denk gelen dikdörtgen şeklindeki taş çerçevelerin içindeki çiçek figürleridir. Çerçeve içindeki çiçekler, taş süsleme olarak rölövelerde yerini almıştır.

İkinci katta taş pilastrların üzerinde yuvarlak içinde yuvarlak merkezli dekoratif desenli taş süslemesinden üç adet bulunmaktadır. Beş adet pencereden üçünde Fransız balkonu bulunmaktadır. Balkonun korkulukları demirden yapılmıştır. Desen olarak daire ve kıvrım motifleri kullanılmıştır. Korkulukların her birinin altında biri sağ köşede, diğeri ise sol köşede olmak üzere ikişer adet taş furuş kullanılmıştır. Ahşap doğramalı pencerelerin desenlerinde ise kare gridlere yer verilmiştir (Şekil 6.).

Şekil 5. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi ön cephe detayları [4]

Üçüncü katta taş pilastrların üzerinde üzüm salkımını andıran kıvrımlı süslemeler bulunmaktadır (Şekil 6.). İkinci katta bulunan Fransız balkonlarının aynısı bu katta da bulunmaktadır. Ahşap doğramalar bu katta sadeleşmiştir. Pencerelelerin üzerlerinde dikdörtgen taş çerçeveler içinde, çiçek ve yaprak desenleri kıvrımlarla birleştirilmiştir. Zemin kat ile birinci kat arasında görülen taş silmeler; üçüncü kat ile dördüncü kat arasında da görülmektedir. Dördüncü kat taş pilastrlar enine çizgili bir desen almaktadır. Pencerelelerin üst köşeleri çeyrek daire şeklinde pahlanmıştır. Bu çeyrek daire şeklindeki pahlamalara paralel olarak uygulanmış taş süslemeler ise çiçek dalı şeklindedir. Pencerelelerin alt ve üst kısımlarında dikdörtgen şeklindeki çerçeveler içinde, geometrik şekillerde kombin edilmiş çiçek desenleri mevcuttur. Bu katın tavan hizasında da taş silme bulunmaktadır. Beşinci kat enine çizgili pilastrlar yükselmeye devam etmektedir. dört pencereden üçünün üst orta noktasında, kilit taşı şeklinde, dörtgen taş süsleme bulunmaktadır. Soldan iki penceresi, ahşap giyotin doğramadır. Aşağı katlardaki cumba olarak değerlendirilen çıkma bu katta balkon olarak değerlendirilmiştir. Bu balkon kapamasında da pencerelelerin giyotin sistem olduğu görülmektedir. Balkonun korkulukları, 2. ve 3. katta bulunan Fransız balkonun korkuluklarıyla aynı desen ve malzemedendir. Bu katın tavan hizasına denk gelen hizada taş furuşlar bulunmaktadır. Ön cephenin en üst kısmı, taş silme, üzeri sıvayla kaplanmış taş duvar ve bitiminde ise taş harpuşa ile sonlanmaktadır. Bu kısım aynı zamanda, çatı katının korkuluklarını oluşturan detaydır.

Şekil 6. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi ön ve yan cepheleri [1]

Yan cepheyi kat kat incelemek gerekirse zemin katta bir kapı ve üç büyük pencere bulunmaktadır (Şekil 6.). Kapı, demirden yapılmış olup, mermer bir söve ile çevrelenmiştir. Mermer sövenin üst orta kısmında dekoratif kıvrımlı bir desen ve üst köşelerinde de çiçek desenleri bulunmaktadır. Pencerelerin sokakla olan görsel iletişimi kepenklerle kesilebilmektedir. Üç pencereden iki tanesinde sıvalı söve bulunmaktadır. Bu sade sövelerin üst orta noktasında, ön cephenin beşinci katında bulunan dörtgen şeklindeki süslemenden bulunmaktadır. Tavan hizasında beş adet ahşap furuş bulunmaktadır. Bunun hemen üzerinde de boylu boyunca devam eden taş silme görülmektedir.

Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci katların her birinde altışar adet pencere bulunmaktadır. Bunlardan beş tanesi yan cepheye bakmakta, dar olan bir tanesi de istiklal caddesine bakmaktadır. Bu dar pencere, yan cepheye bakan ilk pencereden sonra bulunmakta ve yan cephe çizimlerinde görülmemektedir. Pencerelerin hepsi; ahşap giyotin doğramadır, söveleri sıva kaplamadır, üst hizaları hafif kavisli tasarlanmıştır ve bu kavisin ortasında ufak taş süsleme bulunmaktadır. Bu katların birbirine geçiş hizalarında taş silme boylu boyunca devam etmektedir. Çatı katında üç adet pencere görülmektedir. Pencereler ahşap doğramadır ve süsten uzaktır. Duvar, sıva ile kaplanmıştır (Şekil 7.).

Şekil 7. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi yan cephe detayları [5]

2.2.3. Mekânsal Değişiklikler

Yapının yeniden işlevlendirme öncesinde de çeşitli mekânsal değişiklikler geçirdiği görülmektedir. İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden elde edilen belgeler arasından Avni Elgin tarafından yazılmış olan dilekçeden, zemin katta bulunan lokantanın, daha önceden asma katı olmadığı anlaşılmaktadır. Bu bilgi aslında rölövelerdeki asma kat planının yapının orijinal haline ait olmadığını göstermektedir. Ön ve yan cephe rölöveleri ve fotoğrafları incelendiğinde, çatı katının sonradan eklenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Yapının bütününde olan estetik bütünlüğün bu katta yerini el yordamıyla yapılmış bir mekan algısına bıraktığı görülmektedir (Şekil 8.). Kat planları incelendiğinde ise kullanıcıların kendi ihtiyaçlarına göre mekan aralarındaki duvarlarda açıklıklar yaptıkları görülmektedir [4].

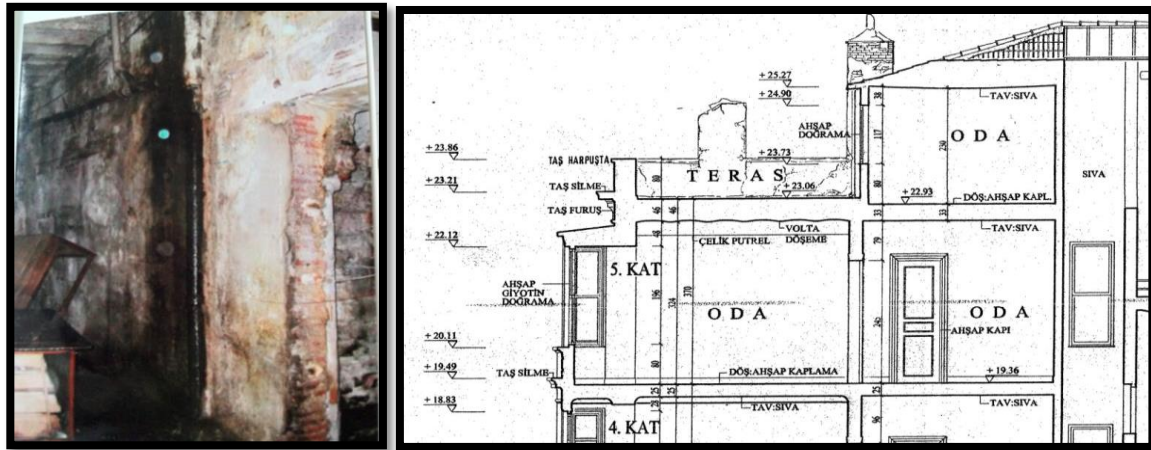

Şekil 8. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi çatı katı tadilatları [4]

2.2.4. Taşıyıcı Sistem Özellikleri

Yapının yeniden işlevlendirme öncesi taşıyıcı sistemini kat kat incelemek gerekirse bodrum katın taş temeller üzerine kurulduğu ve yapının bodrum kat duvarlarının yığma tuğla duvar olduğu görülmektedir. Bu bilgi, rölövedeki duvarların kalınlığından da anlaşılmaktadır. Zemin katta duvarlar yine yığma tuğla duvardır. Tavanın komple volta döşeme olma ihtimali vardır, ancak tamamı rölöve çizimlerinde belgelendirilmediği için bu bilgi kesin değildir (Şekil 9.). Yapının yeniden işlevlendirilme öncesi volta döşemelerinden ilki, beşinci katta, teras altına denk gelen oda mahallindedir. İkinci olarak, üçüncü katta mutfak mahallinde gösterilmektedir. belgelendirilmiş son volta döşeme ise, zemin katın depo mahallindedir [1].

Asma kat döşemesinin lokantadaki galeri boşlukları göz önünde bulundurulduğunda ve de bu mekanın sonradan eklenmiş bir ek olduğunun bilinmesinden ötürü, ahşap döşeme olduğu kanaatine varabiliriz. Birinci katta kalın olan duvarlar taşıyıcı tuğla duvardır. Odaları bölen daha ince olan duvarlar ise, tuğla ya da ahşaptır. Bu ara duvarlar taşıyıcı değildir. Birbirinin benzeri olan üst katlarda yine kalın olan duvarların taşıyıcı tuğla duvar odaları bölen daha ince olan duvarların ise, tuğla ya da ahşap olduğu varsayımı yapılabilir. Rölöve çizimlerinde bu katlara geldiğimizde kat döşemelerinde çelik putreller kullanıldığının bilgisinin verilmesinden ötürü, döşeme açıklıklarının volta döşemelerin taşıma sınırlarını aştığı mekanlarda I-profilli çelik kirişlerin kullanıldığı anlaşılmaktadır [1].

Şekil 9. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi taşıyıcı sistem detayları [4], [1]

Çatı katı ile ilgili taşıyıcı sistem bilgisine kesitlerdeki yetersiz çizimlerden ötürü ulaşılamamaktadır. Ancak bu katın sonradan eklenmiş ve derme çatma yapısı itibarıyla iki varsayım yapılabilir. Alt katlarda olduğu gibi bu kattaki taşıyıcı duvarlar da yığma tuğla duvarlar olabilir. Nitekim detay fotoğraflarındaki sıvası dökülmüş yerler bu varsayımı güçlendirmektedir. Ancak iç bölme duvarların hafif ahşap konstrüksiyon olma ihtimali de mevcuttur. Çatı katı üzerinde döşeme yoktur, sadece asma çatı olduğu görülmektedir. Asma çatının makaslarının altına ahşaptan kaplama tahtaları döşenip, üstü sıvanmıştır [1].

2.2.5. Malzeme ve Aydınlatma

Yapının yeniden işlevlendirme öncesi halinin fotoğraflarından ve rölöve çizimlerindeki yazılı notlardan iç mekan malzemeleri ile ilgili bilgi edinilmiştir [4,1]. Yapıda bulunan lokantanın zemin katı ve asma katının zemin döşemesi mermerdir. Aynı lokantanın birinci katta bulunan lokanta kısmı, wc kısmı ve mutfak kısmının zemin döşemesi seramiktir. Duvarları, zemin katta ve asma katta ahşap kaplamadır. Birinci kattaki lokanta kısmının duvarları alçı panel kaplama, wc ve mutfak kısmının duvarları ise seramiktir. Lokantanın içinde bulunan merdivenin malzemesi belirtilmemiştir ancak, buradaki merdiven korkuluklarının ahşap olduğu belirtildiği için, merdivenlerin de ahşap olduğu tahmin

edilmektedir. Zemin katta bulunan depo olarak isimlendirilmiş diğer mekanların zemin döşemesi karo mozaik, duvarları sıva, tavanı ise ahşap kaplamadır. Zemin katta başlayan ve yapının ana düşey dolaşımını sağlayan merdivenler taş üzeri mermer kaplamadır (Şekil 10.). Birinci kat ve tip katlarda bulunan konutların genel olarak oda ve salonlarının zemin döşemeleri ahşap, duvarları ve tavanları da sıvadır. Yine bu dairelerin mutfak ve banyolarının zeminleri seramik, duvar ve tavanları da sıva olarak belirtilmiştir. Yapıda kullanılan seramik çeşitleri karo çini, sıralı dizilmiş beyaz seramik ve şaşırtmalı döşenmiş, kiremit rengi kare şeklindeki seramiklerden oluşmaktadır.

Yapıdaki aydınlatmalar doğal ve yapay olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yapının aydınlatması dönemin konut yapılarında yaygın olduğu şekliyle binanın sokağa açılan cephelerinden ve çatıdaki camekandan apartman içine giren gün ışığıdır. Çatıdaki aydınlıklardan giren gün ışığının dairelerin iç kısımlarda kalan oda ve mutfaklara ulaşmasını bu aydınlığa açılan pencereler sağlamaktadır. Yapay ışıklar ise yapının kullanım ömrü boyunca değişen zevklere ve teknolojilere paralel olarak sayı ve nitelik değiştiren ve genellikle sarkıt lamba ve duvar aydınlatması armatürlerinden oluşmaktadır.

Şekil 10. Yapının yeniden işlevlendirme öncesi malzeme detayları [4]

3. BORUSAN MÜZİK EVİ YAPISININ YENİDEN İŞLEVLENDİRME SONRASI DURUMU

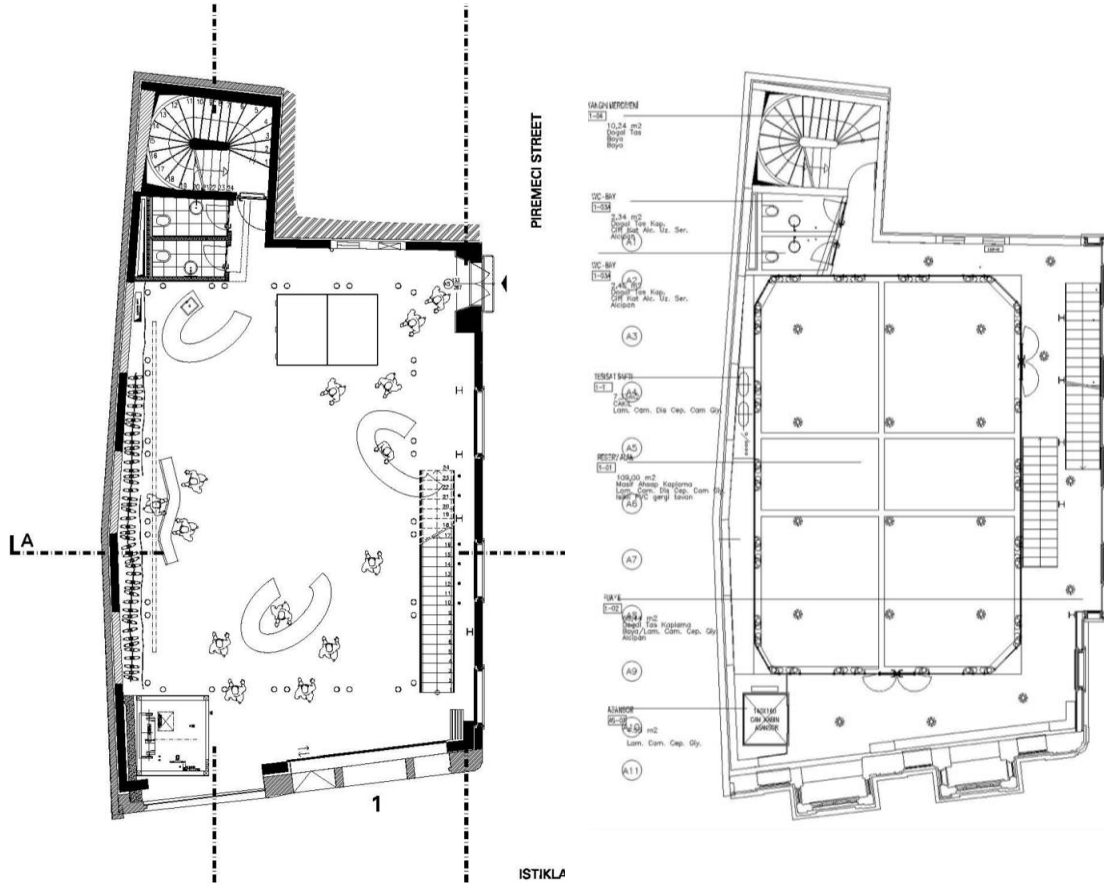
3.1. Borusan Müzik Evi Yapısının Yeniden İşlevlendirme sonrası Mimari Özellikleri

3.1.1. Planlar

BME yapısının yeniden işlevlendirme sonrası hali; bodrum kat, zemin kat, 1. 2. 3. 4. 5. ve teras katlar olmak üzere toplam 8 kattan oluşmaktadır. Bodrum kat çalışan personel ve yöneticilerin kullanımları için ayrılmıştır. Bu kata ulaşım, servis alanındaki yangın merdiveni ve de diğer katlara da ulaşımı sağlayan çelik taşıyıcılı cam asansör ile sağlanmaktadır. Bay ve bayan personel tuvaletleri bulunan katta personel çalışma alanları bölücü panellerle ayrılmıştır. Zemin kat ana girişin bulunduğu kattır. Ana giriş, daimi serginin bulunduğu mekana doğrudan açılmaktadır. Yine ana girişin sol tarafında danışma masası ve güvenlik bulunmaktadır. Bu yapının birer parçası olmuş ve olmaya devam edecek eserlerin isimleri ve tasarımcıları şu şekildedir: Sonsuzluğa Doğru [Ad Infinitum] – Brigitte Kowanz, Gözlerini Dinle [Listen to Your Eyes] – Maurizio Nannucci, Kestirme Yollar [Shortcuts] – İvan Navarro, Örümcek Işıklar [ELO-Spiderlights] – Christian Partos ve İsimsiz [Untitled] – Leo Villareal.

Zemin katta ayrıca Orhan Adli Apaydın Sokak'tan yapıya giriş sağlanmaktadır. Bu kapı, yapının servis koridoruna bağlanmaktadır. Yangın çıkış kapısı olarak da kullanılmaktadır (Şekil 11.). Çizimde görülmeyen ancak yerinde incelemelerden edinilmiş olan bilgiye göre arka kapıdan girince sol tarafta alçı panelden yapılmış sabit bir duvarla koridor oluşturulmuştur. Bu koridorun sonunda bir bayan bir de erkek tuvalet bulunmaktadır. Koridorun sonunda sağ tarafta yangın merdiveni bulunmaktadır.

Birinci kat çok amaçlı salon olarak kullanılmaktadır (Şekil 11.). Geçici sergilerin işlevine göre alçı panelden hareketli ayırıcı yüzeyler bu katı alt bölümlere ayırabilmektedir. Asansör, yangın merdiveni ve tuvaletler zemin katla aynı noktada devam etmektedir. Bodrum kat ve teras kat hariç diğer katlara ulaşım çelik basamak ve strüktürlü, camlı ayırıcı panele sahip merdiven ile yapılmaktadır. Zemin kattan bu kata çıkan çelik merdiven, birinci kattan ikinci kata çıkarken aks değişikliğine uğramaktadır. İkinci katta oturduğu aks, beşinci kata kadar devam etmektedir.

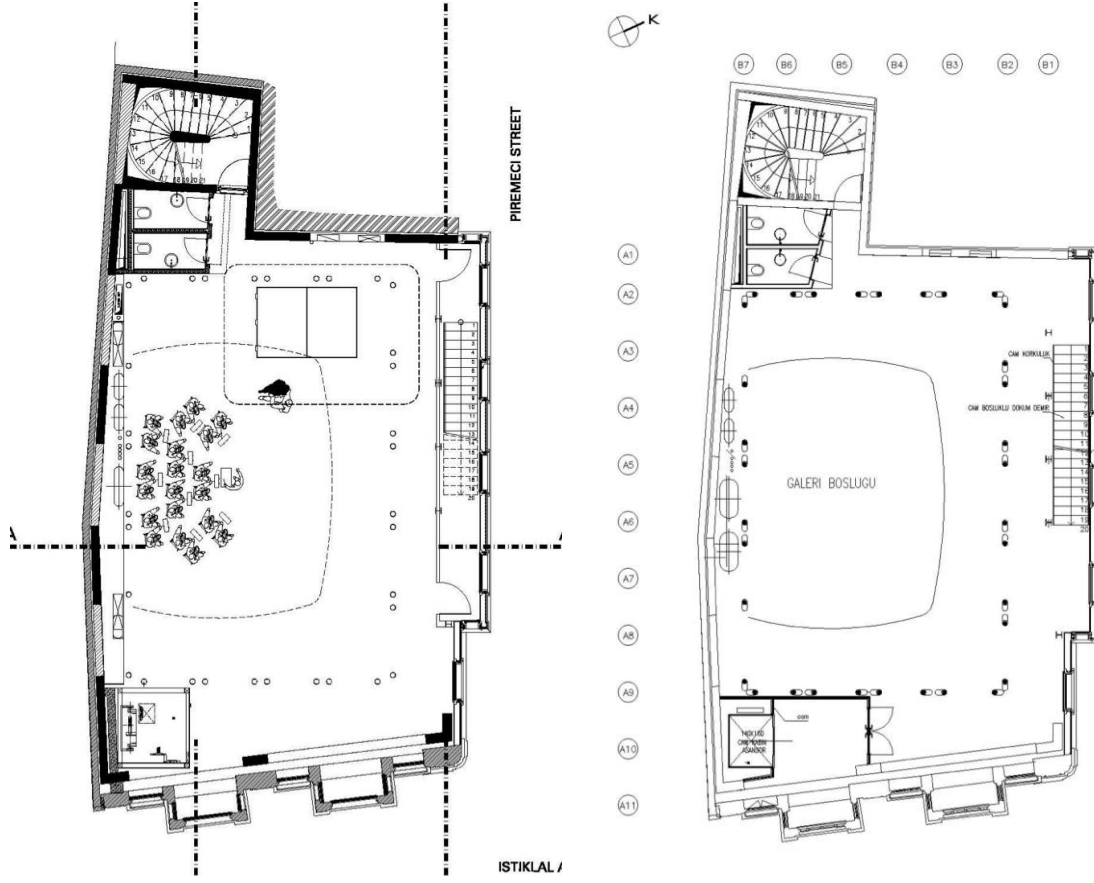

Şekil 11. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası zemin ve birinci kat planları [2]

İkinci kat sergilerde çok amaçlı salon olarak kullanılmaktadır. Bu kat, konserlerde sahne ve seyircilerin konumlanabileceği alan olarak işlevlendirilmiştir. İkinci katı diğer katlardan ayıran en belirgin özelliği, üçüncü kat ile oluşturduğu galeri boşluğudur (Şekil 12.). Bu katta ayrıca piyano asansörü için yapılan farklı bir tasarım göze çarpar. Bu piyano asansörü ikinci kat zemin döşemesinin çelik halatlarla askıya alınmış bir parçasının piyanonun katlar arası hareket ettirilmesi amacıyla mekanik olarak bir kat boyunca alçaltılarak birinci kat döşemesinin üzerine konumlanması şeklinde işlev görmektedir. Bu iki katta dikkat çeken başka bir detay da merdiven boşluğuna paralel konumlanmış ve camla kapatılmış ince uzun bir döşeme boşluğudur. Buradan, ilk kez yapıyı görenler için, yapının strüktürel sistemi hakkında ipucu yakalamak mümkün hale gelmektedir.

Üçüncü kat konser etkinliğinde, konser salonu olarak, sergi etkinliğinde ise sergi salonu olarak kullanılmaktadır. İkinci ve üçüncü katlar arası geniş bir galeri boşluğu bulunmaktadır (Şekil 12.). Bu boşlukta, sahneyi aydınlatmak amacıyla tasarlanmış ışık düzeneği mevcuttur. Bu sistem, çelik halatlarla üçüncü katın tavanına sabitlenmiştir. Bu aydınlatma sisteminin tasarımı üst kattan alt kattaki konseri izleyenlerin görüş açılarını engellemeyecek şekilde konumlandırılmıştır. Bu galeri boşluğunu çevreleyen korkuluğun

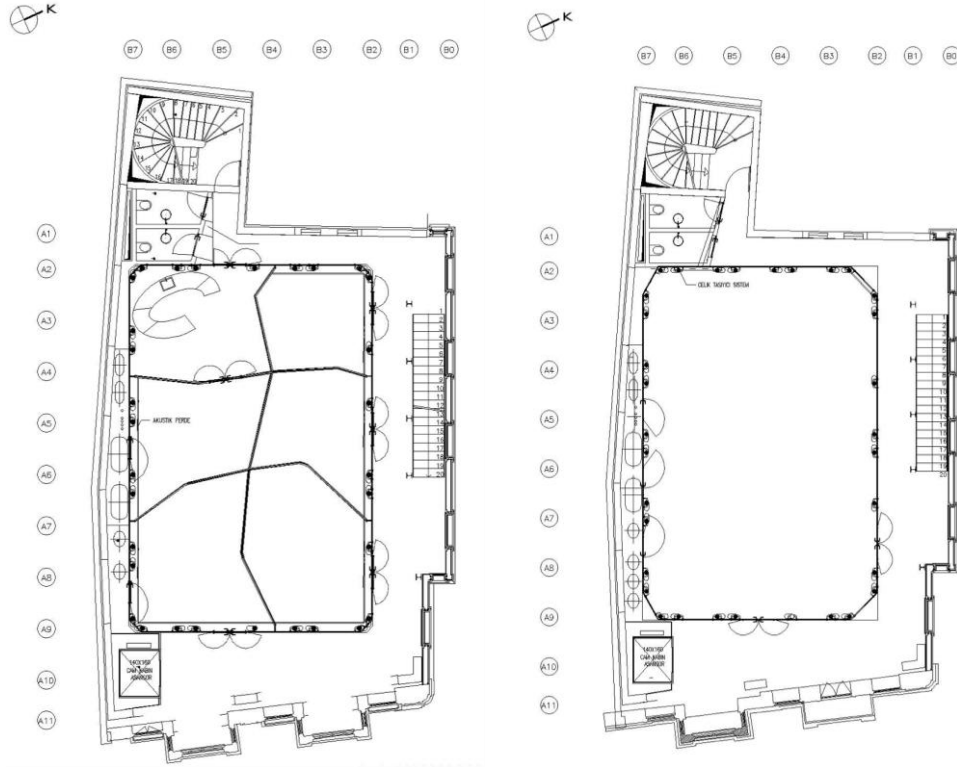
tasarımı da yine görüşü engellemeyecek şekilde düşünülmüştür. Bu yüzden malzeme olarak cam kullanılmış ve detay olarak sadece camı zemine sabitleme işlemi uygulanmıştır.

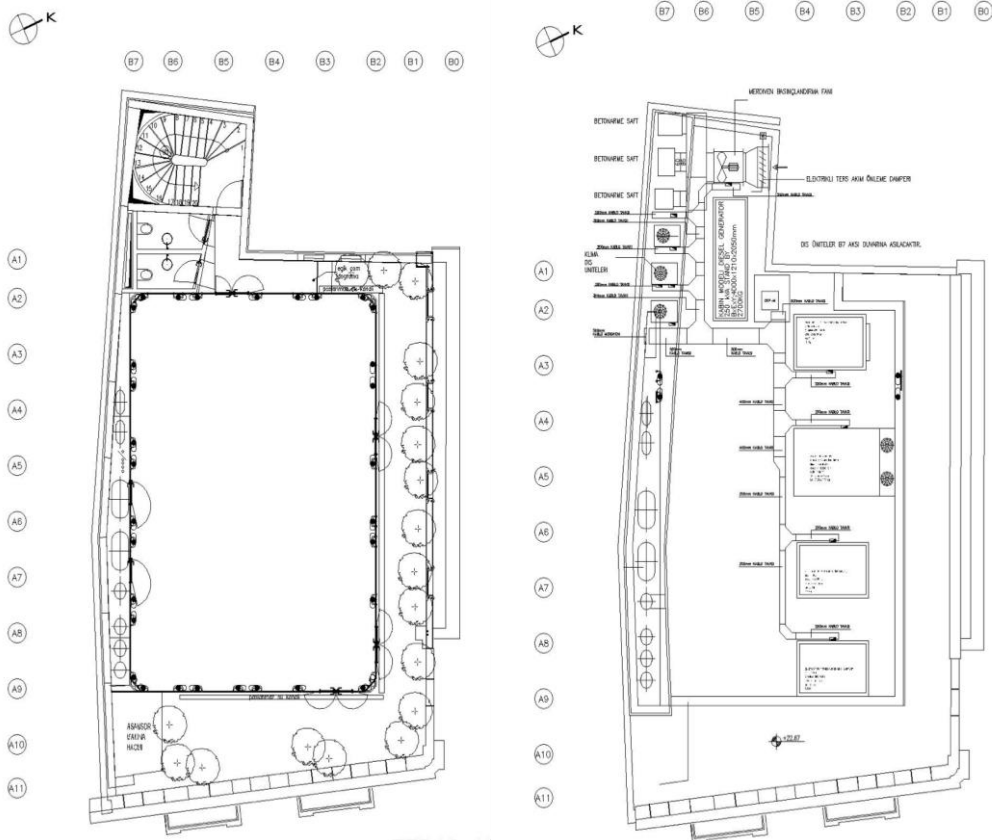
Şekil 12. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası ikinci ve üçüncü kat planları [2]

Dördüncü katta bulunan prova odaları ve ses izolasyonlu duvarları ile diğer katlardan daha farklı mimari bir dile bürünmektedir (Şekil 13.). İlk kez bu katta merkezi mekan alt bölümlere ayrılmaktadır. Bu ayrılma, çelik strüktürün sınırları içinde yapılmaktadır. Merdiven aksına paralel bir koridor, odaların duvarlarının hattını belli etmektedir. Çelik kolonların içindeki merkezi alanın sınırları içerisinde kalan kapalı mekanlar sayesinde yapının mekan bölünmeleri dış cepheye yansımamakta ve dışarıdan bakıldığında yan cephede herhangi bir ritim bozukluğu ile karşılaşılmamaktadır. Yapının taşıyıcı sistemi olan çelik kolonlar, odalara giriş noktalarını belirlemektedir. Ek olarak, diğer katlarda olduğu gibi bu katta da, servis alanına geçiş yapılan kapıların yerlerini de yine taşıyıcı sistemin konumu belirlemektedir.

Beşinci ve teras katında seminer, dans, gösteriler ve provalar için bırakılan boş alanlar bulunmaktadır (Şekil 14.). Yapının tarihi ön cephesi beşinci kat üst hizasında son bulmaktadır. BME yapısını benzerlerinden ayıran önemli özelliklerinden biri de tasarımına özel önem verilmiş olan teras katıdır. Teras katı, caddeden yürüyenlerin göremeyeceği bir şekilde, içe doğru girintili, camdan yapılmış dış cepheden oluşmaktadır. Bu katta peyzaj elemanları da kullanılarak çevre düzenlenmesi yapılmış, Beyoğlu ve İstiklal Caddesi'nin yoğun şehir hayatından ve gürültüsünden düşeyde yalıtılmış bir rekreasyon mekanı yaratılmıştır. Teras katında bulunan merdivenle, tamamen açık olan çatı katına çıkılmaktadır. Buraya seyir terası denilmektedir. Arka kısmı teknik hacim olarak kullanılmaktadır. Yangın merdiveni basınçlandırma fanı, klima dış üniteleri ve katlara ait ayrı ayrı taze hava cihazları (clivet heat-pump) bu mahalde bulunmaktadır.

Şekil 13. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası dördüncü ve beşinci kat planları [2]

Şekil 14. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası teras ve çatı kat planları [2]

3.1.2. Cepheler

Yapının cepheleri yeniden işlevlendirme öncesi dış cephe özelliklerine sadık kalınarak yenilenmiştir. Ancak her iki cephenin günümüze uyarlanma şekli farklı olmuştur. Ön cephe, restore edilerek günümüze taşınmıştır. Yan cephe ise yıkılarak aslına uygun bir şekilde yeniden inşaa edilmiştir (Şekil 15.). Zemin katta bulunan ana giriş, İstiklal Caddesi üzerinden yerden tavana kadar camdan olan çift kanatlı kapı ile sağlanmıştır. Cephelerin önemli bir görsel elemanı olan pencere ve kasalar günümüz teknolojisine yenilenmiştir. Cephe pencerelerinin çoğu kör kasa olarak imal edilmiştir. Montaj aşamalarında, kör kasalar önce yerleştirilmiş, sonrasında, eski halindeki görünümüne benzemesi için ahşap çıtalarla cam üzerine desen verilmiştir. Bu desen, pencereye açıliyormuş havası vermiştir. Ahşap çıtaların uygulaması, camın dış kısmından yapılmıştır. Kör kasalar çoğunlukta olmasına rağmen, yeni yapıda açılır pencereler de bulunmaktadır. Açılır pencereler, cephenin genişlediği kısa kenarlarda ve terasta bulunmaktadır. terastaki pencereler, yarı açık bir mekana açılmaktadır. Cephede bulunan açılır kapı doğramaları ise iki tanedir. Bunlardan ilki, yan cephede bulunan çift kanatlı kapıdır. Bu kapıyı diğerlerinden ayıran önemli bir özelliği vardır. Bu kapı, binanın yeniden işlevlendirme öncesi halinden kalmıştır. Eskimiş ve kullanılmaz durumdaki bu kapı, onarılarak yeni binada kullanılmıştır. İkinci açılabilir kapı ise ön cephenin beşinci katında bulunmaktadır ve yapının balkonuna açılmaktadır. Bu kapı, ön cephedeki diğer doğramalar gibi yeniden yapılmıştır.

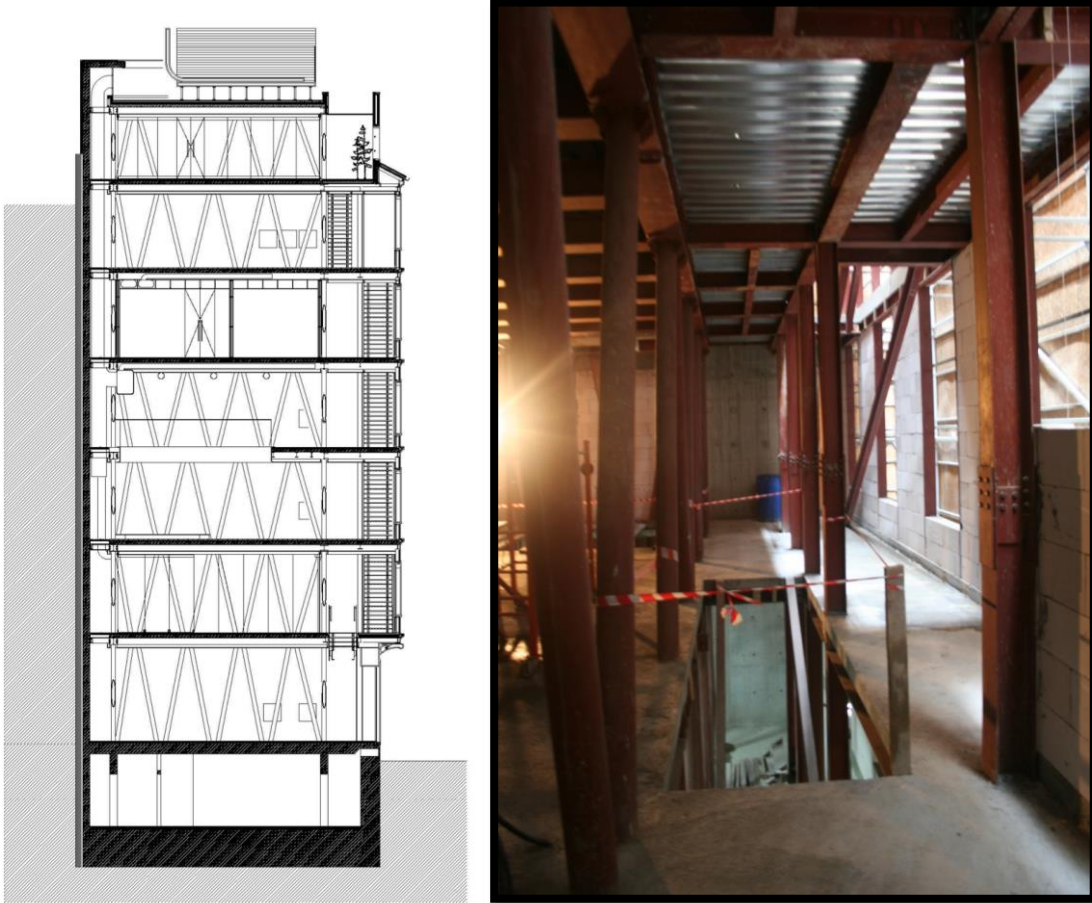

Şekil 15. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası ön ve yan cepheleri [2]

3.1.3. Taşıyıcı Sistem Özellikleri

Yapının yeniden işlevlendirme sonrası taşıyıcı sistemi cepheler, düşey taşıyıcı sistem ve yatay taşıyıcı olarak ele alınabilir. Ön cephenin yapının ağırlığını taşımakta bir rolü bulunmamakta, sadece kendi ağırlığını taşımaktadır. Yan cephe ise gaz beton bloklardan yapılmıştır ve yapının içerisine inşa edilen yeni çelik iskelet tarafından taşınmaktadır. Yan parsellerdeki yapılarla bitişik olan cepheler ise boşluklu betonarme perdelerden

oluşmakta ve yapının iç bölümündeki çelik iskeletle bağlanarak yapının sismik yükler altındaki dayanımını arttırmaktadır. Yapının iç bölümünün düşey taşıyıcı sistemini oluşturan diyagonal çelik iskelet binanın asıl taşıyıcı sistemidir (Şekil 16.). Şekli sayesinde düşey taşıyıcı olan bu sistem aynı zamanda yanal yüklere de karşı koymaktadır. Zemin kattan çatı katına kadar bu sistem devam etmektedir. Bina, diyagonal taşıyıcının hatlarından daha geniştir. Binanın ana mekanını çevreleyen mekanlar yine çelik kolon giriş sistemi ile taşınmakta ve bu çelik iskelet yapının cepheleri ile diyagonal çerçeve arasında bağlantı kurarak karşılıklı yük aktarımını sağlamaktadır.

Şekil 16. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası taşıyıcı sistemi [2]

Yapının yataydaki taşıyıcı sistemi bodrum katta betonarme döşemelerden zemin üstü katlarda ise kompozit döşemelerden oluşmaktadır. Çelik I profillerden oluşan taşıyıcı iskeletin üzerine belli bir açıklıkta yük taşıma kapasitesine sahip çelik trapez levhalar yerleştirilmiştir. Bu trapez levhaların üzerine hasır çelik donatı yerleştirilerek beton dökülmüştür. Böylece üzerine mekanın gerekliliklerine göre her türlü kaplama uygulaması yapılabilecek bir yüzey elde edilmiştir.

Yapının yeniden işlevlendirme öncesi taşıyıcı sistemi tasarlanırken eski yapının dış cephelerine zarar vermeden gerçekleştirilebilecek bir taşıyıcı sistem uygulaması seçilmesine özen gösterilmiştir. Buna ek olarak sismik açıdan riskli bir bölgede bulunan yapının yeterli yanal dirence sahip olabilmesi için diyagonal çelik bir çerçeve tercih edilmiştir. Bir diğer tasarım kriteri de birbirini takip eden kat planlarından oluşan eski yapının aksine BME yapısının yatayda ve düşeyde esneklik gerektiren mekan gereksinimleridir. Bu şekildeki bir esnekliğe ancak çelik taşıyıcı sistem kullanılarak ulaşılmıştır. Ancak korunan ön cephenin yığma yapısı ve yan yapılarla etkileşim de göz

önüne alınarak yapı çeperlerinde çoğunlukla perdelerden oluşan betonarme bir sistem tercihi yapılmıştır. Bu betonarme boşluklu perde sistemi hem ön cepheye dik yönde bir dayanım kazandırmakta hem de çelik iskelete yanal dayanım vererek bu sistemde kullanılan kesitlerin mümkün olduğu kadar küçülebilmesine olanak vermektedir (Şekil 17.). Özellikle diyagonal çelik iskeletin düşey elemanlarında dikkat çeken nispeten küçük kesitler dış görünümünün aksine yapıya hafif ve esnek bir mimari iç mekan kazandırmaktadır.

Şekil 17. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası taşıyıcı sistem detayı [2]

3.1.4. Malzeme ve Aydınlatma

Yapının yeniden işlevlendirme sonrası halinin malzeme kullanımı açısından değerlendirilmesi yapıldığında dikkate çarpan noktalardan biri malzeme kullanımındaki bütüncülük ve sürekliliktir. Yeniden işlevlendirme öncesi yapının mülkiyet veya kullanıcı bakımından bir bütünlük oluşturmaması nedeniyle birbirinin benzeri kullanımlarda bile malzeme farklılıkları gözlemlenmektedir. Yapının mevcut halinde gözlemlenen malzeme tutarlılığı yapıyı kargaşadan uzaklaştırmakta ve her katın aynı bütüne ait olduğu algısını korumaktadır. Yapının ön cephesindeki pencerelerin doğramaları kaldırılarak mümkün olduğu kadar tek parça temperli cam kullanılmıştır. Bu cam hem darbelere dayanıklı hem de ses yalıtım özelliklerine sahiptir. İstiklal Caddesi'ndeki yoğun kullanım ve beraberinde getirdiği ses kirliliğini engellemekte ve yapının içerisindeki müzik aktivitelerine uygun akustik ortamın oluşmasına destek vermektedir. Ayrıca ön cephenin artan geçirgenliği İstiklal Caddesi'nde yürüyen insanları da mekana girmeseler dahi, yapının içindeki etkinliğe davet eder niteliktedir. Yan cephede bulunan büyük cephe camları, gündüzleri gün ışığını olduğu gibi iç mekana taşıırken, geceleri ise iç mekan yapay ışıklarını sokaktan geçen insanlarla buluşturmaktadır (Şekil 15.).

Zemin katta, daimi serginin bulunduğu alanın yer kaplaması beton görünümlü epoksidir. Ayrıca zeminde, duvar ile kolon arasında kalan kısımlara dekoratif çakıl taşı yerleştirilmiştir. Tavan, alçı panel asma tavanıdır. Bu tavan diğer kat tavanlarından farklıdır çünkü zemin katın asma tavanı aslında kalıcı sanat eserlerinden bir tanesidir.

Zemin katın yapay aydınlatmasında, Christian Partos tarafından 2009 senesinde yapılmış, 100m² lik alanı kaplayan ELO (Örümcek Işıklar-SpiderLights) isimli sanat eseri bulunmaktadır. Bu sanat eserinin aydınlatmasına katkıda bulunan sıva altı downlight armatürler bulunmaktadır. Zemin katın yapay aydınlatmasına katkı sağlayan ışık kaynaklarından bir diğeri, Maurizio Nannucci'nin 2008 yılında yapmış olduğu Gözlerini Dinle (Listen to your Eyes) isimli sanat eseridir. Bu neon aydınlatmanın boyutları, 364x26 cm dir. Aydınlatma amaçlı yapılmamış ancak mekana yapay ışık veren bir diğere sanat ederi, Ivan Navarro tarafından 2005 yılında tasarlanmış, Kestirme Yollar (Shortcuts) eseridir. Bu sanat ederinin boyutları 218.5x406x11.5 cm lik bir yer kaplamakta ve ışık kaynağı olarak Neon kullanılmaktadır. Aydınlatma amaçlı yapılmamış ancak içindeki neon lambalardan ötürü karanlıkta yapay ışık kaynağı olarak bahsedilebilecek zemin kattaki son sanat eseri, Brigitte Kowanz'a ait 2007 tarihli Sonsuzluğa Doğru (Ad Infinitum) eseridir. Eser, neon ve aynadan oluşmaktadır. Boyutları, 112x185x150 cm dir. Yeni zemin katın duvarlarında, dağınık delikli akustik alçı panel ve zemin uygulamasıyla uyum içinde olan brüt beton görünümlü uygulama vardır (Şekil 18.).

Şekil 18. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası zemin kat malzeme detayları [5]

Birinci kat, yer malzemesi olarak yine beton görünümlü epoksi kullanılmıştır. Zeminde kolon diplerine ve kolon ile duvar arasında kalan kısımlara dekoratif çakıl taşı yerleştirilmiştir. Ön cephe iç duvarında, eski haline sadık kalınarak yenilenmiş olan, tuğla görünümlü doğal kaplama yer almaktadır. Pencereless yan cephe duvarları, dağınık delikli akustik alçı paneldir, Penceresiz ve komşu binaya bitişik olan duvar ise brüt beton görünümlü uygulama ile kaplıdır. Tavan beyaz renk asma tavandır. Birinci katın yapay aydınlatması, bu asma tavan içine gömülü beyaz floresan ile sağlanmaktadır (Şekil 19.).

Şekil 19. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası birinci kat malzeme detayları [5]

Yapının genelinde endüstriyel malzemelerin moderniteyi temsil eden görece soğuk dili ahşap ve kumaşların sıcaklığı arasında bir denge gözetilmiş, yerinde canlı renklerin kullanımı ile iç mekana fonksiyonların ve müziğin gerektirdiği bir canlılık kazandırılmıştır. Hem yeniden işlevlendirmenin gerektirdiği konstrüksiyon tekniklerinin sonucu olarak hem de bilinçli tasarım seçimleri sonucunda yapının mekanik ve elektrik tesisatlarına ait elemanlar da pek çok yerde iç mekandan algılanacak şekilde kullanılmıştır. Bu kullanım endüstriyel malzeme kullanımı ile de birleşerek yapının modern zamanların müzik üretim atölyesi olduğu fikri vurgulanmıştır. İkinci, üçüncü ve dördüncü katların zemin döşemeleri suya dayanıklı masif ahşap parkedir. Duvarlarda birinci kat ile aynı malzemeler kullanılmıştır. Bu elemanlara ek olarak özellikle katlar arası ulaşımı sağlayan merdiven boşluklarına komşu bölgelerde zeminde yırtıklar açılmış, yapının çelik iskeletinin esnekliği sayesinde açılabilen bu yırtıklar temperli camla kaplanarak hem üzerinde insan yürüyebilen hem de katlar arası görsel iletişim kurulmasını sağlayan yatay iç pencerelere dönüşmüştür. Yapının terasında ise dış mekan olmasına rağmen suya dayanıklı ahşap malzemeler tercih edilmiş, çelik iskelet ve camın soğukluğu ahşap ile yumuşatılmıştır. Bu bölgede yeşil peyzaj elemanlarının da kullanımıyla gizli, kalabalık ve gürültüden uzak bir teras bahçesi oluşturulmuştur (Şekil 20.).

Şekil 20. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası üst kat ve teras malzeme detayları [2]

Üst katlar, yapay aydınlatma bakımından birbirinden farklılık gösterir. Galeri boşluğunun üç kenarını çevreleyecek şekilde dokuz adet 150W halojen projektör konumlandırılmıştır. Galeri boşluğundan geri kalan kısımlarda tavanda beyaz renk alçı panel bulunmaktadır. İkinci katın alçı panel tavan kısımlarında ise on dört adet 2.26W sıva altı downlight armatür bulunmaktadır (Şekil 21.). Üçüncü kat tavanında, 12 adet 150W metal downlight armatür bulunmaktadır. Yine aynı katta tavan yüksekliğinin azaldığı kısımlarda, on dört adet 2.26W sıva altı downlight armatür bulunmaktadır. Dördüncü katta mekan içinde mekan kurgusu kullanılarak prova odaları oluşturulmuştur. Odaların duvarları ve tavanları akustik alçı paneldir. Her bir oda için ayrı yapay aydınlatma tesisatı çekilmiştir. Koridor için, tavanda konumlandırılmış yapay aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Beşinci ve teras katların zeminini endüstriyel zemin kaplaması olan beton görünümlü epoksidir. Duvar malzemeleri önceki katlarla aynı malzemedir. Beşinci katın tavanı, birinci katla benzerlik gösterir. Bu katların yapay aydınlatmaları ise downlightlar ile sağlanmaktadır [3].

Şekil 21. Yapının yeniden işlevlendirme sonrası ışıklandırma detayları [2]

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Bu çalışma kapsamında Beyoğlu ve İstiklal Caddesi'nin dikkate değer yapılarından Borusan Müzik Evi binasının yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası durumunun mekan kullanımı, cephe anlayışı, taşıyıcı sistem, malzeme kullanımı ve ışıklandırma açılarından belgelenmesi ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Tarihi ve eski yapıların korunması, renovasyonu ve yeniden işlevlendirilmesi ülkemizde yaygın olarak gerçekleşen ve akademik alanda oldukça tartışılan bir olgudur. Ancak bu çalışma BME yapısının yeniden işlevlendirilmesi sürecinde izlenen metotların bir tartışmasını ve değerlendirmesini yapmamaktadır. Çalışmanın amacı yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası ortaya çıkan durumu mimari açıdan yorumlamak ve karşılaştırmaktır.

Yukarıda ifade edilen bağlamda bakıldığında 1870'li yıllarda yapılmış bir konut yapısının 21.yüzyılın mekânsal ihtiyaçlarına sahip bir müzik üretim atölyesine dönüşümü dikkate değer bir süreçtir. Yapının dışarıdan algılanışı, yani cepheleri söz konusu olduğunda ön cephenin korunması yan cephenin ise aslına sadık kalınarak tekrar yapılması yolu benimsenmiştir. Ön cephenin korunmuş olması yapının işlevinde gerçekleşen büyük değişimin dışarıdan fark edilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Ön cephenin genel arkitektonik özellikleri korunmuş olmasına rağmen özellikle pencere yapısında meydana gelen değişimler, geçirgenliğin artması ve yapay ışıklandırmanın içeriden caddeye taşan doğası yapının artık yeni bir kullanımı olduğunu kullanıcılara ve caddeden geçene güçlü bir şekilde anlatmaktadır.

Yapının planimetrik özelliklerindeki değişim ise çok daha dikkat çekicidir. Yeniden işlevlendirilme öncesi bina zemin katları ticari amaçla kullanılan, üst katları ise konut kullanımına ayrılmış, bir asma kat dışında düşeyde birbirinden izole edilmiş özerk birimlerden oluşan bir mekan kurgusuna sahiptir. Mülkiyetlerin de büyük bir olasılıkla mekan kurgusuna paralel olarak bütüncül bir yapıda olmaması nedeniyle yapıdaki mekânsal parçalanmışlık artmaktadır. Yeniden işlevlendirme sonrası tek bir ana işlevin alt fonksiyonlarına hizmet veren bir mekânsal bütünlük göze çarpmaktadır. Mekan kurgusundaki belki de en önemli fark büyük galeri boşlukları ve döşemeler içerisindeki yerel yırtıklar aracılığıyla katlar arasında düşey yönde fiziksel, görsel ve akustik bir ilişki kurulmuş olmasıdır. Birbirinin fiziksel olarak yakınında olmakla beraber herhangi bir etkileşimde bulunmayan özerk birimlerin yerini kasıtlı olarak ilişkilendirilmiş, iletişim ve etkileşim içerisinde, birbirinin farkında ve aralarında sinerji yaratan mekanlar almıştır.

Taşıyıcı sistem açısından incelendiğinde yapının yeniden işlevlendirilmesinden ziyade yeniden inşa edilmesinden bahsetmek daha doğru olacaktır. Yapının önceki halinden kalan tek taşıyıcı eleman kendi ağırlığını taşımakla görevli yığma sisteme sahip ön cephedir. Ön cephenin düzlem dışı yer değiştirmelere karşı kararlılığı geride bulunan ve tamamen yeni bir konstrüksiyon olan çelik iskelet tarafından yapılmaktadır. Yeniden işlevlendirilme öncesi yapının taşıyıcı sistemi 19.yüzyılın son çeyreğinde bölgede görülen

örneklere benzer bir şekilde kompozit bir doğaya sahiptir. Temel olarak yığma sisteme sahip düşey taşıyıcı sistem yatayda günün malzeme teknolojisini yansıtır şekilde yerel çözümlerin ihtiyaçlarına cevap veren volta döşemeler ve çelik putreller tarafından taşınan ahşap döşemelerden oluşan bir yatay sistemle desteklenmiştir. Bütüncül bir taşıyıcı sistem davranışından söz etmek zordur. Yeniden işlevlendirme sonrası ise gerek yeni mekan anlayışının sonucu olarak gerekse İstanbul'da yapı yapmanın kaçınılmaz gerçekliği olan sismik gereklilikler nedeniyle diyagonal çerçeve şeklindeki bir çekirdeğin etrafında şekillenen çelik iskelet tercih edilmiştir. Bu çelik iskelet yanal dayanım isterlerine karşı yapının diğer binalarla bitişik olduğu cephelere yerleştirilen ve boşluklu perdelerden oluşan betonarme bir sistemle sarılarak desteklenmiştir. Yığma duvarlara sahip ön cephe, çelik çerçeve ve betonarme perdeler birbirleri ile etkileşerek destekleyen kompozit bir yapıda çalışmaktadır.

Malzeme kullanımı ve ışıklandırma açısından bakıldığında yapının yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası durumu arasında bir süreklilik görülmemektedir. Ön cephedeki yığma cephe bu durumun tek istisnasını oluşturmaktadır. Yeniden işlevlendirme öncesi tercih edilen malzemeler günün malzeme teknolojisi ve zevklerini yansıtan ve mülkiyet örüntüsüne göre farklılık gösteren bir yapıdadır. Yeniden işlevlendirme sonrası malzeme anlayışı tamamen değişmiştir. Yapıda endüstriyel üretimin doğasını yansıtan ve buranın bir müzik atölyesi, yani üretim merkezi olduğu mesajını veren malzemeler seçilmiş ancak bu seçimin yapıyı soğuk ve kişisiz bir hale getirmesinden kaçınılmıştır. Yapının önceki haline bir referans düşüncesinin sonucu da olarak eski yapıda kullanılan ahşap ve renkli kumaşlardan oluşan malzeme paleti yeni yorumlarıyla kendine yer bulmuş ve yapıya müziğin doğasını yansıtan bir canlılık ve neşe getirmiştir. Yeniden işlevlendirme öncesi doğal ışıklandırma arsanın ve yapı tekniklerinin el verdiği ölçüde dışa açık cephelerden ve çatı ışıklığından sağlanmaktadır. Yapay aydınlatma ise tamamen pragmatik bir anlayışla bağımsız birimlerin ihtiyacı olan asgari ışık miktarını veren tekil elemanlarca sağlanmaktadır. Yeniden işlevlendirme sonrası ise yapı mimarisinin önemli bir tasarım elemanı olarak aydınlatma bütüncül olarak ele alınmış ve fonksiyonel aydınlatmanın yanı sıra yapının işlevini dışarıya yansıtan bir iletişim aracı olarak da düşünülmüştür.

Sonuç olarak Borusan Müzik Evi yapısı İstiklal Caddesi'nin önemli bir unsuru olarak günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir. Kullanılmakta olan yapının bu arsada bulunan eski yapının bir şekilde dönüşmüş hali olduğunu iddia etmek mümkün değildir. En fazla söylenebilecek şey eski yapının kolektif hafızadaki imgesini yaşatarak günümüz yaşamına dahil olan yeni bir mekân yaratılmış olduğudur. Bu yeni yapı mekan anlayışı, taşıyıcı sistem, malzeme ve ışık kullanımı açılarından değerlendirildiğinde İstanbul'un bu önemli tarihi bölgesinin gerektirdiği mimari hassasiyetlerin gösterildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

TEŞEKKÜRLER

Bu çalışma Çankaya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü'nde İrem Gölay İzmitli Yıldırım tarafından Doç. Dr. Cengiz Özmen danışmanlığında yapılmış yüksek lisans tezi kapsamında elde edilen verileri temel alarak hazırlanmıştır. Yazarlar; Borusan Müzik Evi projesinin mimarı Gökhan Avcıoğlu'na Global Architectural Development (GAD) mimarlık ofisi arşivlerini akademik amaçlı olarak kullanıma açtığı için; Latek İnşaat Elektrik Proje Taahhüt Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine yine arşivlerini akademik amaçlı olarak kullanıma açtığı için, ayrıca Beyoğlu Belediyesi ve İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'ne de arşivlerini açtıkları için teşekkürlerini sunarlar.

KAYNAKLAR

1. Beyoğlu Belediyesi Arşivleri, (Halil Onur tarafından hazırlanan ve Borusan Müzik Evi yapısının orijinal halini belgeleyen rölevo çizimleri Beyoğlu Belediyesi arşivince sağlanmıştır.)

2. Global Architectural Development (GAD) Mimarlık Ofisi Arşivleri, (Sağlanan belgeler Borusan Müzik Evi yapısının yeni halini belgeleyen çizimler ve inşaat sürecini belgeleyen fotoğraflardan oluşmaktadır.)
3. Latek İnşaat Elektrik Proje Taahhüt Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi Arşivleri, (Sağlanan belgeler Borusan Müzik Evi yapısının yeni halini belgeleyen elektrik projesi çizimlerinden oluşmaktadır.)
4. İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivleri, (Sağlanan belgeler Borusan Müzik Evi yapısının yeniden işlevlendirme sürecine ait resmi belgeler ve yapının orijinal halini belgeleyen fotoğraflardan oluşmaktadır.)
5. Yazar İrem Gölay İzmitli Yıldırım Arşivi, (Sağlanan belgeler Borusan Müzik Evi yapısının yeni halini belgeleyen fotoğraflardan oluşmaktadır.)